

SOCIALINIŲ ĮMONIŲ MODELIO KŪRIMAS IR SKLAIDA (2003)

Rėmėjai ir bendradarbiaujančios institucijos: Europos Bendrijų ACCESS programa, Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba, Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija, Vilniaus kooperacijos kolegija, Darbo rinkos mokymo tarnyba

Tyrėjų grupė: A. Čepienė, E. Hering, G. Jakubauskas, R. Juozaitienė, U. Landenmark, I. Mačernytė-Panomariovienė, S. Mališauskaitė, E. Ternegren

Šiuo tyrimu buvo siekiama apžvelgti Europos Sąjungos šalių patirtį kuriant socialines įmones ir įvertinti socialinių įmonių galimus modelius bei perspektyvas Lietuvoje.

Tyrimė pasitelktos kelios socialinių įmonių Europos Sąjungoje analizavimo kryptys. Pirmoje dalyje aptartos bendros socialinių įmonių Europos Sąjungoje steigimo, funkcionavimo, skatinimo tendencijos, ypač atkreipiant dėmesį į valstybės taikomas teises ir ekonomines priemones, skatinančias socialinių įmonių sektoriaus plėtrą, aptarti įmonės vidinės organizacijos principai, pelno paskirstymas bei žmogiškųjų išteklių valdymas. Atskirame skyriuje analizuojami tarptautiniai ir Europos Sąjungos principai socialinės paramos srityje; detaliau ištirta atskirų valstybių – Graikijos, Prancūzijos, Italijos, Žemutinės Saksonijos (Vokietija) ir Švedijos – patirtis. Taip pat atlikta teisiųjų prielaidų įkurti socialinių įmonių institutą Lietuvoje analizė bei parengtos gairės Socialinių įmonių įstatymo projektui rengti.

Europos Sąjungos šalių patirties analizė parodė, jog skirtingos šalys turi įvairią praktiką socialinių įmonių steigimo, rėmimo, valdymo srityje. Remiantis tyrimo rezultatais, buvo išskirti du baziniai socialinių įmonių modeliai, funkcionuojantys užsienio valstybių sistemose. Pirmas, komercinės įmonės, kuriose dirba tam tikras įstatymuose nustatytas remtinų asmenų procentas; antras, darbo ar verslo rinkoje negalinčių konkuruoti asmenų bendrai įsteigta įmonė, siekianti komercinių ir socialinių tikslų. Pagrindinės valstybių taikomos socialinių įmonių rėmimo formos – lengvatinės paskolos, skirtos verslui pradėti, bei specialus socialinių įmonių teisinis reglamentavimas. Taip pat pažymėtina, jog užsienio valstybėse, siekiant socialinių tikslų, didelis dėmesys skiriamas pelno paskirstymo reglamentavimui ir trečiųjų asmenų dalyvavimui socialinių įmonių veikloje bei valdyme.

Išanalizavus Lietuvos situaciją socialiai remtinų asmenų atžvilgiu, padaryta išvada, jog Lietuvos Respublikos teisės aktai dažniausiai nustato pasyvias rėmimo priemones, kurios numato negrįžtamą paramą konkrečių tikslinių grupių asmenims. Aktyvios rėmimo priemonės minimos kai kuriuose Vyriausybės nutarimuose, tačiau jos iki šiol lieka deklaratyvaus pobūdžio. Siekiant spręsti šias problemas, pateikiamos rekomendacijos dėl Socialinių įmonių įstatymo rengimo. Tyrimė formuluojama ir pagrindžiama išvada, jog būtina ne tik remti jau esančias įmones, bet ypač skatinti naujų socialinių įmonių steigimą, taip pat rekomenduojama užtikrinti lengvatinius kreditus kaip vieną iš efektyviausių socialinių įmonių steigimo prielaidų.